

28. חתיכה הראויה להתכבד

1. חולין ק. "וכן חתיכה של נבלה" עד "דרש רבה"

וכן חתיכה של נבלה [וכו']: ותבטיל ברובא! הניחא למאן דאמר: כל שדרכו לימנות שנינו, אלא למ"ד: את שדרכו לימנות שנינו, מאי איכא למימר? שאני חתיכה - הואיל וראויה להתכבד בה לפני האורחים. וצריכא, דאי אשמעינן גיד - משום דבריה היא, אבל חתיכה - אימא לא, ואי אשמעינן חתיכה - הואיל וראויה להתכבד בה לפני האורחים, אבל גיד - אימא לא, צריכא.

2. עבודה זרה עד. משנה אלו אסורין וגמ' עד משנה יין נסך

מתני'. אלו אסורין ואוסרין בכל שהו: יין נסך, ועבודת כוכבים, ועורות לבובין, ושור הנסקל, ועגלה ערופה, וציפורי מצורע, ושער נזיר, ופטר חמור, ובשר בחלב, ושעיר המשתלח, וחולין שנשחטו בעזרה - הרי אלו אסורין ואוסרין בכל שהוא.

גמ'. תנא מאי קחשיב? אי דבר שבמנין קחשיב, ליתני נמי חתיכות נבילה! אי אסורי הנאה קא חשיב, ליתני נמי חמץ בפסח! א"ר חייא בר אבא, ואיתימא ר' יצחק נפחא: האי תנא תרתי אית ליה, דבר שבמנין ואיסורי הנאה. וליתני אגוזי פרך ורימוני בדן, דדבר שבמנין ואיסורי הנאה הוא! הא תנא ליה התם: הראוי לערלה - ערלה, הראוי לכלאי הכרם - כלאי הכרם. וליתני ככרות של בעה"ב לענין חמץ בפסח! מאן שמעת דא"ל? ר"ע, הא תנא ליה התם: ר"ע מוסיף אף ככרות של בעה"ב. הרי אלו. למעוטי מאי? למעוטי דבר שבמנין ולא אסורי הנאה; א"נ, למעוטי אסור הנאה ולא דבר שבמנין.

3. תוס' חולין ק. ד"ה שאני "וא"ת דמשמע הכא דחתיכת נבלה" עד "אבל קשה דכי פריך"

וא"ת דמשמע הכא דחתיכת נבלה לא בטלה ובפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף עד.) משמע דבטלה דפריך האי תנא מאי קא חשיב אי דבר שבמנין קא חשיב ליתני נמי חתיכת נבלה ואי אסורי הנאה קא חשיב ליתני נמי חמץ בפסח ומשני דתרתית אית ליה דבר שבמנין ואיסורי הנאה ומפרש נמי התם דהרי אלו אסורין למעוטי דבר שבמנין ולא אסורי הנאה אי נמי איסורי הנאה ולא דבר שבמנין וי"ל דהתם לא קאמר אלא דלא איירי בהו תנא דמתניתין דהתם ולא משום דסבר דבטלי והא דקאמר למעוטי היינו למעוטי דלא חשיב להו וכה"ג יש בריש פ"ק דבבא קמא (דף ה:): דמנינא דמתניתין למעוטי דרבי חייא ודרבי חייא למעוטי דרבי אושעיא ולא משום דפליגי

4. ר"ן עבודה זרה לו. (בדפי הרי"ף) "ולפיכך מה שפירש רש"י ז"ל" עד "והכי מוכח במסכת תמורה"

ולפיכך מה שפירש רש"י ז"ל במאי דאמרינן האי תנא תרתי אית ליה דלדידיה חתיכת נבלה אף על פי שהיא דבר שבמנין בטלה היא כיון שאינה מאיסורי הנאה הך מתני' פליגא אמתני' דפרק גיד הנשה (דף צו ב) דתנן התם גיד הנשה שנתבשל עם הגידין בזמן שמכירו בנותן טעם ואם לאו כולן אסורין והרוטב בנותן טעם וכן חתיכת נבלה וחתיכת דג טמא שנתבשלו עם החתיכות בזמן שמכירה בנותן טעם ואם לאו כולן אסורות והוינן בה בגמרא ולבטיל ברובא מפרקינן [דף ק א] בריה שאני כלומר דגיד בריה הוא וגבי חתיכה מפרקינן [שם] שאני חתיכה הואיל וראויה להתכבד בפני האורחים אלמא משמע מהתם דחתיכה הראויה להתכבד בפני האורחים אינה בטלה לעולם ולפום סוגיא דהכא נבלה אף על פי שראויה להתכבד בה אינה אוסרת תערובתה במה שהוא כיון דלית בה תרתי ולישנא דגמרא דהכא הכי דייק דפלוגתא היא מדאמרינן האי תנא תרתי אית ליה מכלל דאיכא תנא אחרנא דלית ליה תרתי ואפשר שזה היה דעתו של הרב אלפסי ז"ל שלא כתב אותה משנה שבפרק גיד הנשה וכתב כאן דליתיה להאי כללא דהא איכא חמץ בפסח מכלל דסבירא ליה דבשאר איתיה אבל הר"מ במז"ל פסק כאותה משנה דחתיכה ראויה להתכבד בה אינה בטלה לעולם בפרק ט"ז מה' מאכלות אסורות וכן דעת רבותינו הצרפתים ז"ל והראב"ד ז"ל מקיים את שתייהן ואומר דמתני' דהכא ודהתם לא פליגן כלל דהכא הכי קאמר האי תנא לא איירי במתני' אלא באיסורי הנאה ודבר שבמנין משום דהאי תנא

סבירא ליה דאין איסורי הנאה אוסרין תערובתן בהנאה אלא אם כן היה דבר שבמנין ומשום הכי לא קתני חמץ בפסח דכיון דלא הוי דבר שבמנין נהי שאוסר תערובתו באכילה במשהו כדמוכחא שמעתא דבפ' כל שעה (דף ל א) אפילו הכי בהנאה אינו אוסר וחתרכת נבלה נמי לא קתני (שאף על פי) שכיון שהיא דבר שבמנין אוסרת תערובתה במשהו ובמתניתין בפרק גיד הנשה האי תנא באיסורי הנאה קא מיירי באיסורי אכילה לא קא מיירי והיינו דקאמרין הרי אלו למעוטי דבר שבמנין ולא אוסרין הנאה כלומר שאינו מן הכלל הזה ואין ראוי לשנותן עם אלו אף על פי שהן אוסרין במה שהם משום דבאיסורי הנאה קא מיירי באיסורי אכילה לא קא מיירי ושאר איסורי הנאה נמי שאינן דבר שבמנין ל"ש כאן שאין דינן כיוצא באלו שכל איסורי הנאה שאינן דבר שבמנין אינן עושין תערובתן כיוצא בהן במה שהן ל"אסר בהנאה ואפילו חמץ בפסח אבל לעולם דבר שבמנין שבאיסור אכילה אוסר תערובתו במשהו באכילה

5. ביצה ג: "מיתבי אחד ביצה" עד ד. "תניא אחרים אומרים"

מיתבי: אחד ביצה שנולדה בשבת ואחד ביצה שנולדה ביום טוב אין מטלטלין אותה לא לכסות בה את הכלי, ולא לסמוך בה כרעי המטה. אבל כופה עליה את הכלי בשביל שלא תשבר. וספיקא אסורה. ואם נתערבה באלף - כולן אסורות. בשלמא לרבה דאמר משום הכנה - הוי ספיקא דאורייתא, וכל ספיקא דאורייתא לחומרא. אלא לרבי יוסף ולרבי יצחק, דאמרי משום גזרה, ספיקא דרבנן היא, וכל ספיקא דרבנן לקולא! (אמרי לך): סיפא אתאן לספק טרפה. - אי הכי, אימא סיפא: נתערבה באלף - כולן אסורות. אי אמרת בשלמא ספק יום טוב ספק חול - הוי דבר שיש לו מתירין. וכל דבר שיש לו מתירין - אפילו באלף לא בטיל. אלא אי אמרת ספק טרפה - דבר שאין לו מתירין היא, ותבטל ברובא! וכי תימא: ביצה חשובה ולא בטלה, הניחא למאן דאמר כל שדרכו לימנות שנינו, אלא למאן דאמר את שדרכו לימנות שנינו, מאי איכא למימר? דתנן: מי שהיו לו חבילי תלתן של כלאי הכרם - ידלקו. נתערבו באחרות, ואחרות באחרות - כולן ידלקו, דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים: יעלו באחת ומאתים. שהיה רבי מאיר אומר: את שדרכו למנות מקדש, וחכמים אומרים: אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד. רבי עקיבא אומר: שבעה. ואלו הן: אגוזי פרך, ורמוני באדן, וחביות סתומות, וחלפי תרדין, וקלחי כרוב, ודלעת יונית. רבי עקיבא מוסיף אף ככרות של בעל הבית. הראוי לערלה - ערלה, הראוי לכלאי הכרם - כלאי הכרם. ואתמר עלה, רבי יוחנן אמר: את שדרכו למנות שנינו, ורבי שמעון בן לקיש אמר: כל שדרכו למנות שנינו. הניחא לרבי שמעון בן לקיש, אלא לרבי יוחנן מאי איכא למימר? - אמר רב פפא: האי תנא - תנא דליטרא קציעות הוא, דאמר: כל דבר שבמנין, אפילו בדרבנן לא בטיל, וכל שכן בדאורייתא. דתנן: +דתינא+ ליטרא קציעות שדרסה על פי עגול, ואינו יודע באיזה עגול דרסה; על פי חבית, ואינו יודע באיזו חבית דרסה; על פי כורת, ואינו יודע באיזו כורת דרסה. רבי מאיר אומר: רבי אליעזר אומר: רואין את העליונות כאילו הן פרודות, והתחתונות מעלות את העליונות. רבי יהושע אומר: אם יש שם מאה פומין יעלו, ואם לאו הפומין אסורין, והשולים מותרין. רבי יהודה אומר: רבי אליעזר אומר: אם יש שם מאה פומין יעלו, ואם לאו - הפומין אסורין והשולים מותרין. רבי יהושע אומר: אפילו יש שם שלש מאות פומין לא יעלו. דרסה בעגול ואינו יודע באיזה עגול דרסה - דברי הכל יעלו. - דברי הכל? היינו פלוגתייהו! - אמר רב פפא: הכי קאמר: דרסה בעגול ואינו יודע באיזה מקום עגול דרסה, אי לצפונה אי לדרומה - דברי הכל יעלו. רב אשי אמר: לעולם ספק יום טוב ספק חול הוי דבר שיש לו מתירין, וכל דבר שיש לו מתירין - אפילו בדרבנן לא בטיל

6. טור יו"ד סימן קי מתחילת הסימן עד "ה"ר יהודה הורה"

חתיכה הראויה להתכבד ושאר הדברים החשובים כגון בעלי חיים ודברים שדרכן למנות שנתערבו בהיתר אינן בטלים לעולם אפילו באלף ופירש ר"י דוקא דברים שלעולם אין מוכרין אותם אלא במנין דהלכה כר' יוחנן דאמר את שדרכו למנות שנינו פירוש שלעולם אין מוכרין אותו אלא במנין אבל דברים שלפעמים מוכרין אותו באומד בטל ברוב לכך כתב שביצה בטלה שפעמים מוכרין סל מלא ביצים ביחד ובעל העיטור כתב שביצה אינה בטילה והרמב"ם פסק כחכמים דאפי' דבר שדרכו למנות לעולם בטל דז' דברים לבד הן שאינן בטלים כגון רימוני בדן ואגוזי פרך ומיהו כתב כל דבר שהוא חשוב אצל בני מקום מן המקומות לפי הזמן ולפי המקום שהוא שם אינו בטל ואוסר בכל שהוא

7. יבמות פא: "דתניא חתיכה של חטאת טמאה" עד "קתני מיהת רישא"

דתניא: חתיכה של חטאת טמאה שנתערבה במאה חתיכות של חטאות טהורות, וכן פרוסה של לחם הפנים טמאה שנתערבה במאה פרוסות של לחם הפנים טהורות - תעלה, רבי יהודה אומר: לא תעלה; אבל חתיכה של חטאת טהורה שנתערבה במאה חתיכות של חולין טהורות, וכן פרוסה של לחם הפנים טהורה שנתערבה במאה פרוסות של חולין טהורות - דברי הכל לא תעלה

8. תוס' חולין ק. ד"ה שאני מתחילת התוס' עד "וא"ת דמשמע הכא דחתיכת נבלה"

שאני חתיכה הואיל וראויה להתכבד - וא"ת אם כן אמאי אמר בפרק הערל (יבמות פא:) דחתיכה של חטאת טמאה במאה של חטאות טהורות תעלה וכי תימא שאני חתיכה דנבלה דראויה להתכבד לפני אורחין עובדי כוכבי' אבל של חטאת טמאה אסור בהנאה דהא חתיכת בשר בחלב תנן בפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף עד.) דלא בטלה אף על גב דאסור בהנאה כדקאמר התם ויש לומר דכל דבר הראוי להתכבד אם היה מתבטל חשיב ולא בטיל אבל בהערל (יבמות פא:) אפילו תבטל בחטאות טהורות התם אינה ראויה אלא לכהנים ולא חשיבא דכהנים אין מחזיקין טובה זה לזה שכולן שוין דלכל בני אהרן תהיה איש כאחיו כתיב (ויקרא ז) אבל של חטאת בשל חולין קאמר התם דלא תעלה

9. תורת הבית להרשב"א ד:א (יג:) "אכתי תיקשי לן דהא תניא" עד "ומ"מ חתיכה הראויה שאינה בטלה"

אכתי תיקשי לן דהא תניא ביבמות פרק הערל חתיכת חטאת טהורה שנתערבה במאה חתיכות של חולין כולן אסורות. חתיכת חטאת טמאה שנתערבה במאה חתיכות טהורות כולן מותרות. ואמאי מותרות דהא אף שכמותה ראויה להתכבד בפני האורחין. תירצו בספר התרומות שכל החתיכה שאם תבטל בתוך ההיתר תהיה ראויה להתכבד בפני האורחים ישראלים חשובה היא זו ואינה בטלה. ולפיכך חתיכת בב"ח לכשתבטל מותרת היא לכל ולפיכך אם חתיכה חשובה היא אינה בטלה ולפיכך חתיכת חטאת טהורה שנתערבה בחתיכה של חולין כולן אסורות שהרי אם תבטל ראויה היא להתכבד בפני אורחים ישראלים שהרי חזרה להיות כחולין שנתערבה בהן אבל חתיכת חטאת טמאה שנתערבה בחתיכות של חטאת טהורות כולן מותרת שהרי לכשתבטל לגבי החתיכות של חטאת טהורה חזרה להיות כחטאת טהורה ואסורה לזרים ולכל אדם חוץ מזכרי כהונה בלבד ומשום זכרי כהונה בלבד לא חשבינן לה ראויה להתכבד בפני האורחים

10. בדק הבית להרא"ה ד:א (יג:) "ורישא דתני חתיכת חטאת" עד סוף דבריו

ורישא דתני חתיכת חטאת טהורה שנתערבה במאה חתיכות חולין כולן אסורות משום חומרא דקדשים הואיל וראויות כולן לכהנים וסופא דתני חתיכת חטאת טמאה שנתערבה במאה חתיכות טהורות כולן מותרות אפילו בחתיכה הראויה להתכבד בה בפני האורחין כיון שאין אסורה מחמת עצמה. ולפנינו יתבאר עוד בעזרת השם

11. משמרת הבית להרשב"א ד:א (יג:) "ומ"מ מה שכתב אינו כלום" עד "ועוד כי מכלל טעמו"

ומכל מקום מה שכתב אינו כלום והיה לו להבין מה שכתב. הנה אמר דסיפא היינו אפילו בחתיכה הראויה היא הואיל ואין איסורא מחמת עצמה, לפי שלא אמרו חתיכה הראויה אלא בחתיכות נבלה או של דג טמא וכאותה שאמר במשנת גיד הנשה אבל חתיכת בשר שחוטתה שקבלה איסור ממקום אחר לא. וזה אמת אבל אין הנידון דומה לראיה שהוא חושב שעיקר הטעם מפני שאין איסורה מחמת עצמה אלא דבר אחר גרם לה ואין הטעם אלא מחמת שהבלע אינו דבר חשוב ועיקר דבר אינה אלא מחמת חשיבות אבל זו שאיסורא מחמת טומאה היא עצמה נעשית גוף איסור מחמת הטומאה כמו בהמה טהורה שנטרפה או שנתנבלה וזה דבר פשוט

12. ר"ן חולין לו: (בדפי הרי"ף) "וחתיכה זו דוקא שאינה קטנה" עד "וחתיכה בינונית נמי כי אמרינן"

וחתיכה זו דוקא שאינה קטנה ולא גדולה יותר מדאי שאם היתה קטנה יותר מדאי אינה ראויה להתכבד בה ובגדולה יותר מדאי נמי לחתכה קיימא וכמות שהיא אינה ראויה להתכבד בה וראיה לדבר דמדפרכינן בפרק התערובות (דף עב א) גבי שור הנסקל וליבטיל ברובא ומתריצין בעלי חיים חשיבי ולא בטלי טעמא משום בעלי חיים אבל מת בטל ואף על

פי שאפשר לחתוך ממנו הרבה חתיכות שהן ראיות להתכבד אפ"ה כיון דכמות שהוא אינה ראוי להתכבד אילו היה מת בטיל אלמא חתיכה בינונית בעינן

13. רא"ש חולין ז:לו "יש מן הגדולים שאמרו" עד "מידי דהוה אששה דברים", "וגם שמעתי דיש אומרים" עד סוף הסימן

יש מן הגדולים שאמרו דוקא חתיכת איסור שנתבשלה עם חתיכת היתר הראויה לכבד בה אורחים אבל חתיכה חיה ואפילו שלימה בטלה רוב ודברי הבל הם דהא דקאמר ראוי להתכבד בפני האורחים לאו למימר שתהא ראויה כמו שהיא עתה אלא משום שיעור נקטינן דגדולה כי האי שראויה ליתן לפני אורח נכבד אחר שנתבשל חשובה כזאת שדרכו למנות ולא בטלה. ומשום שהיא חיה לא בטיל חשיבותא

וגם שמעתי דיש אומרים דכבש שלם או אווז שלם לא מיקרי ראויה להתכבד לפני האורחים לפי שאין דרך לתת לפני אורח כבש שלם או אווז שלם. גם אלה דברי הבאי הם וכי בשביל שראוי לחלק לכמה חתיכות חשובות גרע טפי. כל שכן דחשיב טפי את שדרכו למנות וכן דעת ר"י כמו שכתוב לעיל. וגם יש אומרים שתרנגולת בעודה בנוצתה לא חשיבא ובטלה. גם זה אינו כיון שאחר תיקונה ובשולה ראויה להתכבד בה אורח גם עתה חשיבא את שדרכו לימנות כאשר הוכחתי ממשנה דערלה ומפרק בתרא דמסכת ע"ז

14. שלחן ערוך יו"ד קא:ג עד "וכן רגלים"

תרנגולת בנוצתה שנתערבה באחרות, בטלה, שהרי אינה ראויה להתכבד לפני האורחים כמות שהיא. ואף על פי שאחר שנתערבה הסירו הנוצה. וכן לא חשיבה ראויה להתכבד אלא אם כן היא מבושלת. וכן כבש שלם או חתיכה גדולה יותר מדאי, לא חשיבה ראויה להתכבד, שאין דרך ליתן לפני האורח כבש שלם או חתיכה גדולה יותר מדאי. ויש חולקים בכל זה. הגה: וכן נוהגין, מלבד תרנגולת בנוצתה דמחוסרת מעשה גדול, דנוהגים בה שהיא בטילה (טור בשם י"א וכמדרכי ובש"ד)